

Model obrany na krátkou vzdálenost je tím věrohodnější a přijatelnější, čím více je pro evropský systém ovládnut jedinou supermocností, nebo když je dohoda mezi supermocnostmi rozsáhlá a dokonalá. Jinými slovy, je to scénář, který se snaží co nejlépe upravit situaci skutečné politické a vojenské "menšiny" v evropských zemích.

Naproti tomu model obrany na velkou vzdálenost poskytuje zcela opačný pohled na stále významnější charakter západní Evropy, především její bezpečnostní politiky, i když vychází se Spojenými státy americkými.

Třetí model, tj. model specializované obrany, může dobře být společně se všemi uvedenými scénáři, nicméně bude tím věrohodnější, čím více se bude mezinárodní situace měnit v těchto směrech:

- intenzivní vývoj politického a bezpečnostního postavení západní Evropy v rámci Severoatlantického paktu, avšak prostřednictvím pouze evropských institucí,
- růst ochoty Spojených států amerických a Sovětského svazu přijmout vzestup nového světového partnera.

Tento model zahrnuje silné prvky "naléhavosti bytí", které ho činí nejpřijatelnějším z politického hlediska, avšak jen spíše referenční rámec, než model pro bezprostřední praktické uskutečňování.

-MW-

K NĚKTERÝM OTÁZKÁM OPERAČNÍHO ROZVINUTÍ OZBROJENÝCH SIL

Začátkem osmdesátých let vypracovali vojenští experti NATO nové strategicko-operační pojetí (Follow on Forces Attach Concept - FOFA) vedení bojové činnosti s druhými sledy a zálohami možného protivníka. V hrubých rysech spočívá v ničení a umlčování sil i prostředků, které nejsou v přímém dotyku s vojsky NATO. To má především napomoci ztížit či dokonce znemožnit operační rozvinutí ozbrojených sil, zmenšit jejich bojové možnosti, zamezit přísunu druhých sledů a záloh do prostoru bojové činnosti. V přímé sféře zájmu a

působení sil a prostředků, které se zúčastní uskutečňování pojetí FOFA, se stanou i polské ozbrojené síly.

Obranný charakter nové polské vojenské doktríny vytyčuje ozbrojeným silám úkoly při organizaci obrany druhého operačního sledu nebo účasti ve strategickém protiúderu.

Základní podmínkou, která umožňuje použít ozbrojené síly v předpokládané činnosti, je včasné, vzhledem k nárůstu možného vzniku války, operační rozvinutí vojsk se zachováním bojeschopnosti.

Operační rozvinutí (OR) vojsk je stanovený systém opatření, jimiž se uvádějí do plné bojové pohotovosti štáby a vojska, jejich přesuny (přeskupení) a zaujetí výchozích prostorů, které zabezpečují příznivé podmínky pro zaujetí operačními svazky a svazky vhodné sestavy v souladu se zámyslem předpokládané operace a její účinné zahájení.

Cílem operačního rozvinutí je (vytvoření operační sestavy v souladu se zámyslem velitele pro vedení operace) předejít překvapení a úderům, zejména jaderným a leteckým protivníka včetně zabezpečení nejpříznivějších podmínek k odražení agrese i k vedení dalších operací.

Operační rozvinutí má zabezpečit zaujetí předpokládané operační sestavy se zachováním bojeschopnosti. Jeho úloha představuje novou hodnotu při ohrožení silami a prostředky, které jsou uplatňovány v rámci pojetí FOFA.

Tato otázka si vyžaduje vyřešení a zkombinování mnoha organizačních opatření, která zabezpečí nenarušené a správné operační rozvinutí vojsk. Samotný proces tohoto rozvinutí musí být uskutečňován podle podrobných plánů, které jsou vyhotoveny již v míru, berou v úvahu zámysl velitele pro operaci, hlavní a záložní prostory bojového rozmístění svazků (útvárů), možnosti využití cest, přeprav přes vodní a další překážky. Z požadavků, které jsou patrné z potřeb plánu operačního rozvinutí, musí vycházet i plány (plán) mobilizačního rozvinutí vojsk.

Ze zkušeností, které byly získány při nácvicích, velitelsko-štábních cvičeních vojenských okruhů a svazků i vojsk je zřejmé, že operační rozvinutí v závislosti na charakteru rozvoje vojensko-politické situace, tempu nárůstu ohrožení je možné provést způsobem:

- výběrovým (selektivním),
- lavinovitým,
- kombinovaným.

Výběrové rozvinutí bude uskutečňováno tehdy, když vojensko-politická situace nabírá známek, které svědčí o hrozbě vzniku války a dostatečně včas jsou zjištěny přípravy protivníka k zahájení agrese.

Poměrně k tempu narůstání ohrožení se uskutečňují opatření mobilizačního rozvíjení těchto svazků a útvarů, s nimiž je v první řadě počítáno k obraně hlavního pásma. Mobilizace je prováděna po etapách, skrytě pod záminkou vykonávání cvičení nebo dalších klamných opatření.

Po uskutečnění základních mobilizačních úkolů je zahájeno operační rozvíjení. Jeho výběrovost spočívá v tom, že jsou výběrově následně přeskupovány síly operačních vojsk, zpravidla pouze v noci, se zabezpečením podmínek dosažení plné bojové pohotovosti k obraně hlavních sil před vznikem ozbrojeného konfliktu.

Problematika výběrového rozvinutí je široká, ale jeho zásadním obsahem je nenarušené přeskupení vojsk přísně vykonané podle operačního maskování. Průběh, rozsah i doba trvání výběrového operačního rozvinutí bude vycházet z rozhodnutí, do kdy má být dosaženo pohotovosti k činnosti.

Zahájením zásadních opatření výběrového rozvinutí má být především zesílení těch hotovostních a průzkumných sil i prostředků působících v míru, PVO a REB operačních vojsk. Tyto úkoly budou plnit vyčleněné síly z útvarů vojska PVO, RVD, průzkumu a REB, síly a prostředky zajišťující úkol bojové ostrahy v blízkosti prostorů, které jsou plánovány k zaujetí při přípravě obranné operace nebo strategického protiúderu. Úkolem těchto sil bude varování a ochrana vojsk proti náhlým úderům protivníka, ochrana důležitých terénních objektů (např. mostů přes vodní překážky), které jsou rozhodující pro nenarušené přeskupení, odražení vzdušného úderu protivníka a způsobení ztrát jeho leteckému uskupení, rovněž překažení jeho záměru vysadit vzdušné a jiné výsadky.

Operační rozvinutí výběrovým způsobem může mít rozdílný průběh, který se však zásadně neliší od následující sestavy.

Během prvního dne (noci) musí při operačním rozvinutí zaujmout své prostory:

- síly a prostředky vojsk PVO, RVD, průzkumných útvarů a REB, které jsou vyčleněny do hotovostních sil,

- VS armády prvního sledu,

- část sil ženijního vojska, která plní úkoly opevňovacích prací.

Během druhého dne (noci) je vhodné přeskupit:

- sled posílení ochrany státní hranice (odřady vyčleněné ze sil svazků prvního sledu),

- VS armády prvního sledu frontu,

- část sil ženijního vojska, s níž je počítáno plnit úkoly zabezpečení cest pro přeskupování a udržování (zdvojování) přeprav,

- vyčleněné pluky protiletadlových raket a dělostřelectva k ochraně přeprav.

Třetí den je nezbytné přeskupit hlavní síly armády prvního sledu, a to:

- svazky, které budou působit v hlavním pásmu obrany,

- vojsko RVD armády prvního sledu a část frontového dělostřelectva, s níž se počítá pro posílení svazků působících v hlavním pásmu obrany,

- VS frontu a TVS armády prvního sledu včetně VS armády druhého sledu.

Čtvrtý den obsazují určené prostory:

- svazky druhého sledu armády prvního sledu,

- zbytek sil vojska RVD frontu,

- část ženijního (která se nezúčastňuje zabezpečení přeskupení) a chemického vojska frontu,

- část týlu frontu,

- VS frontu a armády druhého sledu.

Během pátého dne je nezbytné přemístit do plánovaných prostorů:

- svazky armády druhého sledu,

- hlavní síly druhů vojsk a služeb této armády,

- záložní svazky frontu,

- pozemní sled letectva do plánovaných prostorů rozmístění,

- část týlu frontu,

- TVS frontu a armády druhého sledu.

Šestý den je nutné přeskupit:

- svazky armády druhého sledu včetně ostatních sil druhů vojsk a služeb,

- zbytek týlu frontu.

Sedmý den se přemísťují:

- útvary a svazky ženijního vojska, které zabezpečovaly přemístění,
- síly PVO, které chránily přepravy na vodních překážkách.

Samozřejmě, že je to pouze jedna z možností, jaké byly uskutečněny na cvičení Štít-88. Přesun některých svazků a útvarů do plánovaných prostorů může trvat 2 až 3 dny, proto také dobu zahájení i ukončení přesunu je nutné vzít v úvahu v plánu a přizpůsobit ho.

U celkového pojetí operačního rozvinutí vojsk je zapotřebí zdůraznit několik problémů, které mohou mít zásadní a přímý vliv na uskutečnění zámyslu velitele k vedení operace i odolnost obrany.

Je také nutné zdůraznit nezbytnost, aby byl splněn dostatečně včas požadavek ženijně připraveného prvního i druhého pásma obrany. Proto by bylo vhodné, aby přeskupení určitých útvarů ženijního vojska bylo učiněno alespoň s pěti či šestidenním předstihem. Navíc by k budování prostorů obrany byly využity včas rozvinuté útvary ženijního budování terénu (ÚŽBT), které jsou územně příslušné pro prostory těchto prací.

Důležitým prvkem je poskytnutí dostatku času pro ženijní práce v plném rozsahu svazkům, které organizují obranu v hlavním pásmu obrany (v létě, u dobré zeminy tanková divize 3 až 4 dny, ostatní svazky 5 až 6 dnů). Jak je tedy patrné, divize prvního sledu armády by se měla nacházet v plánovaných pásmech obrany minimálně buď 6 až 8 dnů před pravděpodobným zahájením válečné činnosti, nebo zcela určitě před příchodem útočných uskupení protivníka. Nebude to vždy však možné, poněvadž takový pohyb vojsk nemůže být považován politickým vedením protivníka za přípravu k agresi. Proto vezmeme-li v úvahu čas, který je zapotřebí pro ženijní práce a prostředky, které jsou k mání, bylo by účelné plnit tento úkol až již před operačním rozvinutím, tak i v jeho průběhu.

Během jednoho cvičení (v lednu 1989) byly otázky budování hlavního pásma obrany vyřešeny tak, že část úkolů byla plněna ještě před zahájením operačního rozvinutí. Proto byly využity útvary (ÚŽTB) a zorganizována časově omezená tzv. pracovní uskupení sil a prostředků vojenských útvarů motostřeleckých divizí, které byly blízko prostorů a pásem obrany. Část prací byla vykonána silami útvarů, které byly ve výcvikových prostorech pod záminkou uskutečnění cvičení, a útvarů, které plnily úkoly ve prospěch národního hospodářství.

Dalším důležitým problémem je posílení ochrany státní hranice, což plní vyčleněné odřady v síle posílených pluků ze sestavy divize, která by měla bránit hlavní obranné pásmo. K jejich úkolům lze počítat:

- ochranu důležitých směrů (prostorů) proti vzdušným a jiným výsadbám protivníka,
- obranu a ochranu významných terénních objektů (mosty, přepravy) pro činnost ať již vlastních nebo spojeneckých vojsk,
- zabránit pronikání průzkumných diverzních skupin protivníka, znemožnit jim pátrání v prostoru a na čarách, s nimiž se pro obranu počítá.

Také je důležité udržet mostová přepraviště, jejich zdvojování na cestách pro přeskupování a PVO. Včasné předsunutí frontových pluků a protiletadlových raket do plánovaných prostorů přeprav umožní účinně překonat vodní překážku s využitím prvků operační přípravy terénu, zabezpečí plynulý přesun jednotlivých útvarů.

U výběrového rozvíjení vojsk jsou příznivé podmínky k uskutečnění širokého rejstříku opatření z oblasti operačního maskování. Na jeho účinnosti bude záviset utajení zámyslu operace před průzkumem protivníka. Proto také tato opatření musí být důkladně promyšlená a přizpůsobená aktuálním požadavkům. Rozsahem musí pokrýt až již prvky mobilizace, tak

i operačního rozvinutí, především klamně činnosti a dezinformace obyvatelstva. Rozsah opatření a jejich druh budou záviset především na iniciativě, představitivosti, samostatnosti velitelů operační úrovně a jejich štábů, jakož i možnostech útvarů (jednotek), které opatření operačního maskování plní.

Ke druhému způsobu operačního rozvinutí - **lavinovitému** - dojde tehdy, když protivník uskuteční několik překvapivých úderů konvenčními (jadernými) zbraněmi se současným přechodem k útočné činnosti.

Rychlý rozvoj válečné situace vyvolá současně vyhlášení stavu plné bojové pohotovosti všem ozbrojeným silám i současně zahájení operačního rozvinování, kterému může nejednou předcházet mobilizace mnoha útvarů, které až do vypuknutí války nebyly mobilizovány.

V okamžiku zahájení agrese využije protivník úderů vysoce přesnými zbraněmi, povede hromadné údery na systémy velení, zjištěná uskupení vojsk ve výchozích (poplachových) prostorech na osy přesunu a důležité objekty v terénu. To samozřejmě naruší předem připravený systém operačního rozvinutí, způsobí překážky v pohybu vojsk, vznik zničených oblastí (prostorů požárů), umlčení, ba dokonce zničení určitých prvků operační sestavy. Při operačním rozvinování bude nezbytné odstraňovat následky po úderech vysoce přesných zbraní, obnovovat bojeschopnost svazků a útvarů po ztrátách, systém velení a soustavu spojení, mostová přepraviště, úseky cest, přistávací plochy a letiště. Dojde k situacím, kdy budou muset být vyměněny umlčené (zničené) svazky (útvary) jinými vyčleněnými, zpravidla z druhého sledu. Takto vzniklý stav takticko-operační situace si vynutí uskutečnit opravy vypracovaného zámyslu. Proto také plán operačního rozvinutí musí být vyhotoven pro více možností. Mnoho okamžitých řešení nabude improvizálního charakteru. Avšak k tomu, aby bylo dosaženo předpokládaného cíle, bude nezbytné vytvořit zvláštní skupiny důstojníků, kteří by byli připraveni tento proces řídit, ať již z místa velení, tak přímo z terénu. Tito důstojníci musí mít přehled o celkové problematice rozvinutí vojsk. Úloha těchto skupin by spočívala především ve vytváření podmínek pro přeskupení těch svazků a útvarů, které se staly útvary tzv. bojové naléhavosti.

U lavinovitého operačního rozvinutí zbude málo sil a času na uskutečnění operačního maskování. V souvislosti s tím je nutné přísně dodržovat zásady rozptýlení, dočasné změny rozmístění vojsk (objektů) i využívat obranných a ochranných vlastností terénu.

Tímto způsobem rozvinutí, obdobně jako u výběrového, je nutné předpokládat pořadí přesunů útvarů v závislosti na jejich úloze a místě operační sestavy. Tedy především svazky a útvary, které obsadí hlavní a druhé pásmo obrany, svazky a útvary druhů vojsk určených k posílení i podpoře armády prvního sledu.

Lavinovité operační rozvinutí je prováděno ve dne i v noci, s co nejvyšším úsilným přesunem, který převyšuje mnohokrát předpisy stanovené na dny pochodu.

Třetím a posledním způsobem - **kombinovaným** - je sloučení obou předešlých možností, jeho průběh bude ovlivněn nárůstem ohrožení vzniku války nebo tím, že k ní dojde.

Vzhledem ke zhoršující se mezinárodní situaci je operační rozvinutí uplatňováno výběrovým způsobem. Okamžik jeho přechodu k lavinovitému způsobu bude záviset na termínu dosažení pohotovosti k bojové činnosti. K tomu může dojít před zahájením války, v okamžiku jejího zahájení či až po vzniku.

Myslím, že však pravděpodobnější bude se přiklonit k rozhodnutím, která směřují k ukončení operačního rozvinutí před zahájením válečné činnosti.